

Блок 2. Україна в процесі боротьби за збереження національної ідеї

Урок 13. Національний рух на західноукраїнських землях наприкінці XIX - на початку XX ст. Народовці та москвофіли. Іван Франко. Михайло Грушевський

Історія України • ПМ • I курс • 1 година

Головна думка

Наприкінці XIX ст. Галичина стала важливим центром українського політичного і культурного життя. Тут діяли народовці, москвофіли, радикали, формувалися партії, а Франко і Грушевський надали рухові інтелектуальної сили.

На уроці потрібно зрозуміти	Після уроку студент/студентка зможе
суспільні умови в Галичині; москвофіли і народовці; перші українські партії; роль Івана Франка.	пояснювати ключові поняття; називати основні дати; аналізувати причини й наслідки; робити короткий історичний висновок.

Дата	Що запам'ятати
1868	заснування товариства «Просвіта».
1873	створення Літературного товариства ім. Шевченка.
1890	Русько-українська радикальна партія.

Матеріал подано як готовий конспект-презентацію: його можна показувати на екрані або роздати студентам для самостійного опрацювання.

1. Карта уроку: логіка вивчення теми

Крок	Питання уроку	Що потрібно запам'ятати
1	Суспільні умови в галичині	причини → перебіг → наслідки → значення
2	Москвофіли і народовці	причини → перебіг → наслідки → значення
3	Перші українські партії	причини → перебіг → наслідки → значення
4	Роль івана франка	причини → перебіг → наслідки → значення
5	Роль михайла грушевського	причини → перебіг → наслідки → значення

Проблемне питання

Яке значення мала тема «Національний рух на західноукраїнських землях наприкінці XIX - на початку XX ст. Народовці та москвофіли. Іван Франко. Михайло Грушевський» для розвитку українського суспільства, державності або національної ідеї?

Поняття	Навіщо потрібне на уроці
Народовці	допомагає точно пояснити явище: течія, що визнавала українців окремим народом і розвивала українську мову та культуру.
Москвофіли	допомагає точно пояснити явище: течія, що орієнтувалася на російський культурний і політичний світ.
Політична партія	допомагає точно пояснити явище: організація, що прагне впливати на владу через програму і політичну діяльність.

2. Історичний контекст

Тема уроку розкриває один із ключових етапів історії України: національний рух на західноукраїнських землях наприкінці XIX - на початку XX ст. народовці та москвофіли. іван франко. михайло грушевський.

Щоб зрозуміти цей матеріал, важливо бачити зв'язок між політичними рішеннями, соціальними змінами, культурою та повсякденним життям людей.

Матеріал подано як конспект-презентацію: визначення, дати, таблиці й схеми можна використовувати для пояснення і самостійного опрацювання.

Історичний фактор	Що він змінює	На що звернути увагу
Суспільні умови в галичині	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Москвофіли і народовці	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Перші українські партії	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Роль івана франка	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися

Алгоритм аналізу

1) Назвіть явище. 2) Вкажіть час і місце. 3) Поясніть причини. 4) Назвіть учасників. 5) Сформулюйте наслідки для українського суспільства.

3. Основний зміст теми

Пункт	Пояснення
Москвофіли	Заперечували окремішність українців або орієнтувалися на російський культурний світ.
Народовці	Обстоювали українську мову, освіту, літературу і національну самостійність культури.
Просвіта	Поширювала грамотність, книжки, читальні і національну свідомість.
Партії	РУРП, УНДП та інші сили перетворили культурний рух на політичний.
Франко і Грушевський	Поєднали науку, літературу, політику і громадську діяльність.

Проміжний висновок

Історичні події не існують окремо: економіка, влада, культура, війни, соціальні групи й міжнародна ситуація взаємно впливають одна на одну.

Типова помилка

Не зводьте відповідь до переліку дат. Історія вимагає пояснення: чому подія стала можливою, які сили діяли, кого вона посилила або послабила.

4. Причини, перебіг і наслідки

Причина / умова	Як проявлялася	Наслідок
Суспільні умови в галичині	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Москвофіли і народовці	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Перші українські партії	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Роль івана франка	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Роль михайла грушевського	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність

Запам'ятай формулу відповіді

Повна відповідь з історії має містити не тільки “що сталося”, а й “чому сталося”, “хто брав участь”, “чим завершилося” і “чому це важливо”.

Причини	Подія	Наслідки
передумови, суперечності, інтереси груп	конкретні рішення, війни, реформи або організації	зміни у владі, правах, культурі, території, суспільстві

5. Діячі, організації та суспільні сили

Хто / що	Роль у темі
Іван Франко	письменник, учений, політичний діяч.
Михайло Грушевський	історик, голова НТШ, майбутній лідер Центральної Ради.
Юліан Бачинський	автор ідеї політичної самостійності у праці «Україна irredenta».
Народовці	течія українського національного руху.
Москвофіли	конкурентна течія із проросійською орієнтацією.

Методична підказка

Коли називаєте історичну особу або організацію, одразу пояснюйте її дію: створив, очолив, підтримав, заборонив, реформував, проголосив, придушив.

Питання до діяча/організації	Відповідь має містити
Яку мету мав?	політичну, соціальну, культурну або військову мету
Якими методами діяв?	реформи, війна, дипломатія, пропаганда, самоорганізація
Який наслідок?	що змінилося після його/її діяльності

6. Основні поняття

Поняття	Коротке визначення
Народовці	течія, що визнавала українців окремим народом і розвивала українську мову та культуру.
Москвофіли	течія, що орієнтувалася на російський культурний і політичний світ.
Політична партія	організація, що прагне впливати на владу через програму і політичну діяльність.
Наукове товариство	організація для розвитку науки і культури.

Поняття	Як використати у відповіді
Народовці	Скажіть: «Народовці - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.

Поняття	Як використати у відповіді
Москвофіли	Скажіть: «Москвофіли - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.
Політична партія	Скажіть: «Політична партія - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.
Наукове товариство	Скажіть: «Наукове товариство - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.

Як відповідати

Визначення потрібно не зазубрювати механічно, а пояснювати своїми словами і наводити історичний приклад із теми.

7. Основні дати

Дата / період	Подія / значення
1868	заснування товариства «Просвіта».
1873	створення Літературного товариства ім. Шевченка.
1890	Русько-українська радикальна партія.
1894	переїзд М. Грушевського до Львова.
1899	створення УНДП.

Хронологічна стрічка

1868 → 1873 → 1890 → 1894 → 1899

Як вчити дати

Дати варто групувати за логікою: передумови → ключова подія → наслідки. Тоді вони не перетворюються на випадковий список.

8. Схема для розуміння

Що відбувається	Механізм	Результат
Москвофіли	ключові дії та суперечності	історичний результат
Народовці	ключові дії та суперечності	історичний результат

Що відбувається	Механізм	Результат
Просвіта	ключові дії та суперечності	історичний результат

Схему можна використати як план усної відповіді або як основу для короткого письмового конспекту.

Завдання	Як виконати
Перетворіть схему на текст	кожен рядок схеми запишіть як окреме речення з причинно-наслідковим зв'язком.
Додайте факт	до кожного рядка підберіть дату, особу або приклад із теми.

9. Підсумок уроку

Теза	Пояснення
1. Наприкінці XIX ст.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.
2. Тему потрібно розуміти через зв'язок причин, дій учасників і наслідків.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.
3. Для повної відповіді використовуйте поняття, дату, приклад і власний висновок.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.

Відповідь на проблемне питання

Тема «Національний рух на західноукраїнських землях наприкінці XIX - на початку XX ст. Народовці та москвофіли. Іван Франко. Михайло Грушевський» показує, що українська історія розвивалася через поєднання внутрішніх процесів і зовнішніх викликів. Її значення потрібно оцінювати за впливом на права людей, культуру, державність і національну ідентичність.

Для усної відповіді

Починайте з короткої тези, далі наведіть 2-3 факти, одну дату і завершіть власним історичним висновком.

10. Перевір себе

Рівень	Завдання
Базовий	Дайте визначення 3-4 основних понять уроку. Назвіть 3 ключові дати.
Середній	Складіть хронологічний ланцюжок подій і поясніть, чому вони пов'язані.
Достатній	Порівняйте дві сили, організації або явища з теми за критеріями: мета, методи, наслідки.
Високий	Дайте аргументовану відповідь на проблемне питання уроку. Використайте щонайменше два факти і одну дату.

Міні-тест	Варіанти відповіді
1. Найважливіше в темі - це...	А лише дата; Б причина, перебіг і наслідки; В тільки прізвища; Г випадковий факт.
2. Повна історична відповідь має містити...	А поняття, дату, приклад і висновок; Б тільки емоцію; В лише цитату; Г тільки переказ назви.
3. Історичне значення події - це...	А її вплив на подальший розвиток; Б місце на сторінці; В складність назви; Г кількість учасників.

Відповіді

1 - Б; 2 - А; 3 - А.